

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра «Безпека праці та навколишнього середовища»
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри безпека праці та навколишнього середовища
(назва кафедри)

_____ В.В. Березуцький
(підпис) (ініціали та прізвище)

«__» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Атестація робочих місць по умовах праці
_____ (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський)</u> (перший (бакалаврський) / другий (магістерський))
галузь знань	<u>26 «Цивільна безпека»</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>263 - «Цивільна безпека»</u> (шифр і назва)
освітня програма	<u>Охорона праці</u> (назви освітніх програм спеціальностей)
вид дисципліни	<u>Професійна підготовка; обов'язкова</u> (загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)
форма навчання	<u>Заочна</u> (денна / заочна/дистанційна)

Харків – 2021 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни
умовах праці
(назва дисципліни)

Атестація робочих місць по

Розробники:
професор кафедри
безпеки праці та навколишнього
середовища, к.т.н., доцент
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

В.В. Горбенко
(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

«Безпека праці та навколишнього середовища»
(назва)

Протокол від «8» вересня 2021 року № 2

Завідувач кафедри безпеки праці та
навколишнього середовища
(назва кафедри)

(підпис)

В.В.Березуцький
(ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми	ПІБ Гаранта ОП	Підпис, дата
263.1 Охорона праці	Васьковець Л.А.	

Голова групи забезпечення
спеціальності _____

(ПІБ, підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни - формування у майбутніх фахівців цілісного підходу до проведення експертизи умов праці на виробництві.

Компетентності:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК6	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК9	Навики здійснення безпечної діяльності.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 1	ФК 1 Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.
ФК 2	Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.
ФК 3	Здатність до застосовування тенденцій розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від небезпек техногенного і природного характеру та обґрунтованого вибору засобів та систем захисту людини і довкілля від небезпек.
ФК 5	Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.
ФК 6	Здатність до оцінювання ризиків виникнення та впливу надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання та ризиків у сфері безпеки праці.
ФК 8	Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.
ФК 10	Здатність обґрунтовувати та розробляти заходи, спрямовані на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення безпечної праці та запобігання виникненню нещасних випадків і професійних захворювань.
ФК 14	Готовність до застосовування та експлуатації технічних систем захисту, засобів індивідуального та колективного захисту людини від негативного впливу небезпечних чинників надзвичайної ситуації, дії небезпечних і шкідливих виробничих чинників
ФК 18	Здатність до читання та виконання ескізів та креслень, застосування комп'ютерної графіки в сфері професійної діяльності.

Програмні результати навчання	
ПРН 4	Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності.
ПРН 5	Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності
ПРН 7	Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.
ПРН 11	Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування.
ПРН 13	Класифікувати речовини, матеріали, продукцію, процеси, послуги та суб'єкти господарювання за ступенем їх небезпечності.
ПРН 14	Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки
ПРН 16	Обирати оптимальні способи та застосовувати засоби захисту від впливу негативних чинників хімічного, біологічного і радіаційного походження.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Безпечна експлуатація інженерних систем і споруд	Переддипломна практика
Безпека виробничих процесів і устаткування	Атестація
Промислова санітарія	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Залік	Екзамен
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
8	150/5	12	138	6		6				+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 8,00 (%),

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Види навчальних занять (Л;ЛЗ;ПЗ;СР)	Кількість годин	Номери семестру. Назви змістовних модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
СЕМЕСТР				
1	Л	1	Вступ. Предмет і зміст дисципліни, цілі, задачі і зв'язок з іншими дисциплінами учбового плану спеціальності. Міжнародний і вітчизняний досвід оцінки умов праці.	1,2,3
2	Л	1	Порядок проведення АРМ за умовами праці. Підготовчий та кінцевий етапи.	1,2,3
2	ПЗ	1	Основні терміни і визначення, що необхідні для оцінки робочих місць за умов праці	2, 3
2	ПЗ	1	Оплата за несприятливі умови праці і методика оцінки тяжкості праці	25,25
3	С	10	Значущість результатів АРМ при упровадженні системи менеджменту безпеки праці і охорони здоров'я на підприємстві. Якісний аналіз виробничого середовища.	ОHSAS 18001, 1, 2
4	С	20	Створення атестаційної комісії. Наказ про проведення атестації робочих місць за умов праці. Зміст наказу про проведення АРМ за умов праці. Склад атестаційної комісії. Складання графіка проведення атестації робочих місць за умов праці. Складання фотографії робочого дня при проведенні атестації робочих місць.	4, 5
5	С	8	Ознайомлення з основною документацією (наказами, протоколами) по підготовці, проведенню і оформленню атестації робочих місць	4, 5
6	С	12	Ознайомитися з формою наказу (додатком) про графік проведення АРМ за умов праці на робочих місцях та з формою карти індивідуальної фотографії робочого місця.	4, 5
7	С	10	Розглянути нормативні документи в переліку джерел № 2, 3 і знайти відмінності в них.	2, 3
8	Л	0,25	Гігієнічна оцінка умов праці. Схема оцінки і класифікації умов праці. Класифікація умов праці по ступеню шкідливості і небезпеки, тяжкості і напруженості трудового процесу.	2, 3
9	Л	0,25	Оцінка шкідливих речовин в повітрі робочої зони. Характеристика шкідливих речовин в повітрі робочої зони і умов праці при їх дії на працюючих. Загальні принципи нормування шкідливих речовин в повітрі робочої зони. Контроль шкідливих речовин у виробничих умовах. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії хімічного чинника.	2, 3, 6

10	ПЗ	0,5	Оцінка ступеня дії аерозолів переважно фіброгенної дії на органи дихання працівника в робочій зоні.	2, 3, 6
11	С	4	Приклади оцінки умов праці по показниках змісту шкідливих речовин у повітрі робочої зони	2, 3, 6
12	С	6	Вказати обставини, що до підтвердження можливості продовження роботи при дії аерозолів переважно фіброгенної дії. Вказати відомості, які необхідно зібрати при проведенні АРМ по чиннику «шкідливі речовини в повітрі робочої зони» для заповнення протоколу дослідження ПРЗ.	2, 3, 6
13	Л	0,25	Оцінка біологічних чинників виробничого середовища. Характеристика чинника і його нормування. Контроль біологічного чинника. Оцінка класів умов праці по біологічному чиннику.	2, 3, 7, 8, 9
14	С	4	Робота в спеціальних медичних, ветеринарних установах та підрозділах, спеціалізованих господарствах для хворих тварин. Види робіт, при яких можливий контакт з патогенними мікроорганізмами на підприємствах	2, 3, 7, 8, 9
15	Л	0,25	Характеристика умов праці, що до оцінки мікроклімату виробничого середовища. Підготовка до вимірювань параметрів мікроклімату. Час і крапки вимірювань. План виробничого приміщення для визначення об'єму досліджень. Оцінка багатофакторних умов праці.	3, 10, 11
16	ПЗ	0,5	Оцінки умов праці за показниками мікроклімату	12, 13
17	Л	0,25	Оцінки світлового середовища умов праці у виробничих приміщеннях. Характеристика освітлення і умов праці для оцінки світлового середовища. Контроль освітлення. Оцінка умов праці по показниках освітлення (світлового середовища).	2, 3, 14
18	ПЗ	0,5	Оцінки умов праці по показниках освітлення	2, 3, 14
19	С	6	Ознайомитися з послідовністю проведення атестації по чиннику освітлення	2, 3, 14
20	Л	0,25	Оцінка по фактору шуму умов праці у виробничих приміщеннях. Нормовані параметри виробничого шуму і їх гранично допустимі рівні. Оцінка умов праці по шуму.	2, 3, 15
21	ПЗ	0,5	Методи розрахунків еквівалентного рівня звуку і оцінки дози виробничого шуму. Оцінки умов праці по показнику шуму	3, 15, 16
22	Л	0,25	Оцінка по вібрації умов праці у виробничих приміщеннях. Нормовані параметри виробничої вібрації і їх гранично допустимі рівні.	2, 3, 18
23	С	6	Оцінки по факторах ультразвуку і інфразвуку умов праці у виробничих приміщеннях. Класифікація і нормування ультразвуку для працюючих. Вимоги до його вимірювання на робочих місцях. Нормовані параметри контактного і повітряного ультразвуку. Оцінка умов праці по показниках інфразвуку і визначення класу умов праці при дії інфразвуку на робочому місці.	2, 3, 15
24	С	4	Умови контролю ультразвуку та інфразвуку на робочих місцях	2, 3, 15
25	Л	0,25	Оцінки умов праці по показниках неіонізуючих електромагнітних полів і випромінювань	2, 3, 19

26	С	6	Ознайомлення з послідовністю проведення атестації по фактору «неіонізуючі електромагнітні поля і випромінювання» і надання оцінки умов праці по даному показнику.	3, 19
27	С	4	Наслідки дії електромагнітних полів і ізлучений на організм працюючого	2, 3, 19
28	С	6	Оцінка умов праці на робочому місці по показниках лазерного, ультрафіолетового і іонізуючого випромінювань, а також по гігієнічних вимогах до аероіонного складу повітря.	2, 3, 20, 21, 22,23
29	С	2	Особливістю гігієнічної оцінки факторів іонізуючого випромінювання	3, 23
30	Л	1	Показники тяжкості і напруженості трудового процесу і їх загальна оцінка. Класи умов праці по показниках тяжкості і напруженості трудового процесу.	2, 3
31	ПЗ	1	Оцінки умов праці по показниках тяжкості та напруженості трудового процесу	2, 3
32	С	2	Специфіка в оцінці напруженості трудового процесу при АРМ.	2, 3
33	Л	0,5	Об'єкти, критерії і процедури оцінки травмобезпеки. Оцінка умов праці по чиннику травмобезпеки. Оцінка виконання вимог травмобезпеки до робочих місць. Зміст і процедури оцінки забезпеченості засобами індивідуального захисту.	4, 5
34	ПЗ	1	Оцінки травмобезпеки та забезпеченості засобами індивідуального захисту.	4, 5, 24
35	С	10	Основні вимоги, на відповідність яким оцінюються вимоги до виробничого устаткування. Основні об'єкти виконання вимог до інструментів і пристосувань. Об'єкти оцінки травмобезпеки при АРМ	4, 5
36	Л	0,5	Оцінка фактичного стану умов праці на робочих місцях. Карта атестації робочих місць за умов праці.	2, 3, 4, 5
37	С	10	Карта атестації робочих місць за умовами праці.	2, 3, 4, 5
38	С	8	Пільги і компенсації за роботу в шкідливих і/або небезпечних умовах праці	27, 28, 29, 30
Разом		150		

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

- 1 Основні терміни і визначення, які використовують при оцінці робочих місць за умовами праці.
- 2 Оплата за несприятливі умови праці і методика оцінки тяжкості праці
- 3 Оцінка ступеня дії аерозолів переважно фіброгенної дії на органи дихання працівника в робочій зоні.
- 4 Оцінки умов праці за показниками мікроклімату
- 5 Оцінки умов праці по показниках освітлення
- 6 Методи розрахунків еквівалентного рівня звуку і оцінки дози виробничого шуму
- 7 Оцінки умов праці по показниках тяжкості та напруженості трудового процесу
- 8 Оцінки травмобезпеки та забезпеченості засобами індивідуального захисту

Самостійна робота

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	138

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(надається опис методів навчання)

Читання лекцій, проведення практичних занять, складання короткого повідомлення за матеріалами самостійної роботи.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

(надається опис методів контролю)

Контроль складової робочої програми проводиться:

- практичні заняття – захист виконаного завдання;
- відповіді на питання по тестах, що складені за лекційним матеріалом, практичними заняттями, самостійною роботою.

Семестровий підсумковий контроль проводиться у формі семестрового екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою і у терміни, що встановлені навчальним планом.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 2 – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Поточне тестування	Практичні заняття (ПЗ)	Самостійна робота (Короткий опис тем та завдань, що до самостійного вивчення)	Іспит	Сума
50	20	10	20	100

Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.

Згідно основних положень ЄКТС, під системою оцінювання слід розуміти сукупність методів (письмові, усні і практичні тести, екзамени, проекти, тощо), що використовуються при оцінюванні досягнень особами, що навчаються, очікуваних результатів навчання.

Успішне оцінювання результатів навчання є передумовою присвоєння кредитів особі, що навчається. Тому твердження про результати вивчення компонентів програм завжди повинні супроводжуватися зрозумілими та відповідними критеріями оцінювання для присвоєння кредитів. Це дає можливість стверджувати, чи отримала особа, що навчається необхідні знання, розуміння, компетенції.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається

за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали (табл. 3). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки «відмінно», «добре», «задовільне» чи «незадовільне» та у шкалу ECTS (F, D, C, D, E, FX, F).

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	- Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності.
92-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	- Відповіді на запитання містять певні неточності
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі. 	- Невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.
64-74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та 	- Невміння давати аргументовані відповіді на запитання;

			їх практичного застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі.	- невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; - невміння вирішувати складні практичні задачі.
60-63	E	Задовільно	- Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля; - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі.	- Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.
35-39	FX	Незадовільно	- Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом	- Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі.
1-34	F	Незадовільно	-	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни)

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Базова література	
1	Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 року № 4004-ХІІ
2	Закон України про охорону праці № 229-IV (229-15) від 21.11.2002 р.; редакція від 05.04.2015р. №2694-12. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» Наказ від 08.04.2014 № 248
3	«Про затвердження Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» ГН 3.3.5-8.6.6.1-2014 від 27 грудня 2001 року. № 528
4	«Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 вересня 1992 року № 41
5	«Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 року № 442
6	Перелік «Предельно допустимые концентрации (ПДК) вредных веществ в воздухе» №4617-88, доповненнях № 1-7 до нього, а також ГДК та орієнтовні безпечні рівні впливу (ОРБВ), що затверджені Головним державним лікарем України після 1 січня 1997 року
7	ГН 2.2.6.709-98 Гранічно допустимі концентрації (ГДК) мікроорганізмів-продуцентів, бактеріальних препаратів та їх компонентів в повітрі робочої зони
8	МУ 4.2.734-99 Мікробіологічний моніторинг виробничого середовища
9	Р.2.2.2006-05 «Посібник з гігієнічної оцінки факторів робочого середовища і трудового процесу. Додаток «Загальні вимоги, що до контролю змісту мікроорганізмів в повітрі робочої зони».
10	Р 2.2.775-99 Гігієнічні критерії оцінки та класифікація умов праці за показниками шкідливості і безпеки факторів виробничого середовища
11	СанПіН 2.2.4.548-96 «Гігієнічні вимоги до мікроклімату виробничих приміщень»
12	ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень
13	МУК 4.3.1896-04 «Оцінка теплового стану людини з метою обґрунтування гігієнічних вимог до мікроклімату робочих місць та заходів профілактики охолодження та перегрівання»
14	ДБН В.2.5-28-2018 Природне і штучне освітлення Інженерне обладнання будинків і споруд. Мінрегіонбуд України
15	ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
16	Н Б В.1.1-35:2013 Настанова з розрахунку рівнів шуму а приміщеннях і на територіях
17	ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації. Від 1.12.1999 р.
18	ДНАОП 0.03-3.13-85 «Предельно-допустимые уровни магнитных полей частотой 50Гц»

19	ДНАОП 0.03-3.17-88 «Санітарні норми ультрафіолетового випромінювання у виробничих приміщеннях» (СН 4557-88)
20	СанПиН 5804-91 «Санитарные нормы и правила устройства и эксплуатации лазеров», утверждены Главным государственным санитарным врачом 31.07.1991 г. №5804-91
21	СанПиН 2.2.4.1294-03 "Фізичні фактори виробничого середовища. Гігієнічні вимоги до аероіонного складу повітря виробничих і громадських приміщень "
22	Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97)
23	НПАОП 0.00-4.01-08 Положение о порядке обеспечения работников специальной одеждой, специальной обувью и другими средствами индивидуальной защиты
24	Керб Л.П. Основи охорони праці: Навч. - метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. –К.:КНЕУ,2001.-252с.
25	Гогіташвілі Г.Г. Система управління охороною праці.-Львів:Афіша 2002.-320с.
26	«Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах» від 16 січня 2003 року № 36
27	«Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня» від 21 лютого 2001 року № 163
28	«Про затвердження переліку робіт із важкими, шкідливими та особливо шкідливими умовами праці у будівництві, на яких встановлюється підвищена оплата праці» від 12 липня 2005 року № 576
29	«Про затвердження показників і критеріїв умов праці, за якими надаються щорічні додаткові відпустки працівникам, зайнятим на роботах, пов'язаних з негативним впливом на здоров'я шкідливих виробничих факторів» від 28 січня 1998 року № 50/2490
Допоміжна література	
30	«Про відпустки» від 15 листопада 1996 року № 504/96-ВР
31	Про затвердження Списків виробництв, робіт, цехів, професій і посад, зайнятість працівників в яких дає право на щорічні додаткові відпустки за роботу із шкідливими і важкими умовами праці та за особливий характер праці» від 17 листопада 1997 року № 1290
32	Про затвердження Порядку застосування Списку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятість працівників на роботах в яких дає право на щорічну додаткову відпустку» від 30 січня 1998 року № 16
33	Про затвердження Порядку застосування Списків № 1 і № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників при обчисленні стажу роботи, що дає право на пенсію за віком на пільгових умовах» від 18 листопада 2005 року № 383

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

Інтернет-ресурси:

- 1 <https://hrliga.com>
- 2 <https://www.kadrovik.ua/>
- 3 <https://uteka.ua> >